

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&#225;n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

Ngót m&#225;t tháng nay, Kho&#225;n trông có dáng b&#225;n kho&#225;n, t&#225; l&#225;.



Chi&#225;u nào cũng v&#225;y, xong công vi&#225;c đ&#225;ng áng, đ&#225;t trâu, v&#225;c c&#225;y v&#225; giao tr&#225; nhà ch&#225;, h&#225;n đi th&#225; th&#225;n trên con đ&#225;ng làng, hai tay v&#225;t sau l&#225;ng ho&#225;c đ&#225;a lên c&#225;m mím môi l&#225;i nh&#225; râu, m&#225;t cúi g&#225;m, c&#225;p m&#225;t chăm chú nhìn xu&#225;ng đ&#225;t nh&#225; đ&#225;m t&#225;ng b&#225;c, ho&#225;c ng&#225;ng lên nhìn v&#225; v&#225;n.

Trong trí h&#225;n đ&#225;ng m&#225;i so sánh nhà mình v&#225;i m&#225;y nhà bên c&#225;nh. H&#225;n b&#225;c t&#225;c. K&#225; cũng b&#225;c th&#225;t. M&#225;y nhà &#225;y tr&#225;c kia cũng bình th&#225;ng nh&#225; nhà h&#225;n. Cũng c&#225;y thuê, cu&#225;c m&#225;n, cũng thuê v&#225;n, thuê ru&#225;ng c&#225;a ng&#225;i, cùng chăm ch&#225;, c&#225;n cù đ&#225;n nh&#225; h&#225;n là cùng.

H&#225; cũng ch&#225;ng tài gi&#225;i gì h&#225;n. Không nh&#225;ng th&#225; h&#225; còn con cái đ&#225;y đàn, ăn tiêu có ph&#225;n t&#225;n h&#225;n. H&#225;n tr&#225; tr&#225;i có hai v&#225; ch&#225;ng. M&#225;i năm ngo&#225;i m&#225;i thêm đ&#225;c m&#225;n con giai. Th&#225; mà không hi&#225;u sao, h&#225; làm ăn c&#225; m&#225;i ngày m&#225;t khá. Nay h&#225; đã t&#225;u thêm ng&#225;i vài s&#225;o, ng&#225;i m&#225;t m&#225;u.

Còn v&#225; ch&#225;ng h&#225;n thì t&#225; khi &#225; riêng đ&#225;n gi&#225; v&#225;n quanh qu&#225;n m&#225;t cái nhà gianh t&#225;ng vách, m&#225;t cái nhà b&#225;p l&#225;p x&#225;p nh&#225; t&#225;p l&#225;u, m&#225;t cái sân đ&#225;t nh&#225; x&#225;u, và đ&#225;ng sau nhà, m&#225;t cái v&#225;n r&#225;ng ch&#225;a đ&#225;y m&#225;t s&#225;o v&#225;i cái ao con quanh năm ch&#225; th&#225; b&#225;o đ&#225; nu&#225;i m&#225;t con l&#225;n, cái v&#225;n đ&#225;c nh&#225;t c&#225;a v&#225; ch&#225;ng h&#225;n.

C&#225; tìm tòi xem h&#225; có bí thu&#225;t gì, h&#225;n v&#225;n ch&#225;ng th&#225;y gì khác. Vì th&#225; h&#225;n l&#225;i càng b&#225;c t&#225;c. M&#225;t l&#225;n ăn c&#225;m xong, hai v&#225; ch&#225;ng ra ng&#225;i x&#225;a răng, u&#225;ng n&#225;c trên th&#225;m, h&#225;n đã th&#225; l&#225; ý nghĩ &#225;y thì v&#225; h&#225;n tr&#225; l&#225;i g&#225;n l&#225;n b&#225;ng m&#225;t câu ca dao: "Mình này: S&#225; gi&#225;u đ&#225;n đ&#225;ng đ&#225;ng; L&#225; là con m&#225;t tr&#225;ng m&#225;i gi&#225;u". H&#225;n cúi k&#225;nh đ&#225;ng đ&#225;y, v&#225;ng v&#225;ng đi l&#225;i v&#225;ng:

- Ph&#225;i, s&#225;. C&#225;n&#225;m dài ra mà ăn, mà ch&#225;i r&#225;i đ&#225;i s&#225;.

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&#225;n Ti&#225;u

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

Không để ý đến nỗi bất công của chúng, và thậm chí cả trái tim luôn bùng nổ câu ca dao nói: "Này mình ơi! Sống giàu lấy khó cũng giàu; Sống nghèo chín đời nếm trải trâu cũng nghèo".

Nói rồi, vào trong nhà tắm lấy đứa bé lên hai nằm trên phôi, đi đi lại lại, hát ru bùng nổ câu ca dao ban nãy. Giờ ngó trộm bùng nổ bùng nổ ngân trong máy gian nhà tĩnh mịch. Chúng nằm vững thảnh thơi, rồi đứa tí đi, cả đôi tiếng kêu kọt làm lập tức ngừng hát cả v... Một lúc lâu, chỉ c võng đứa đi đứa lại chầm chậm, chúng thiu thiu ngủ, đứa con nằm trong lòng mẹ cũng lim dim mắt. Với tiếng thình thình đi lại sát võng, đứa nhóc đứa con lên ngóc chổng:

- Này, mình bắt con tí, nó ngoan ngoãn thế này chứ sống hay sao, tí gì mà cả nghĩ vớ nghĩ vớ cho thêm phiền.

Chúng đang lúc bùng nổ bùng nổ, lấy tay gõ tấc vớ lên con ra, giọng gõ tấc gõ:

- Hò! Ngồi ta đang khó chịu đây.

Vớ không giận, mẹ con lại giận nói nói:

- Bà cụ kêu khó chịu. Vì c gì mà khó chịu, nhóc cu nhóc. ủa nao ôi! Chẳng sống cu tôi nà ngoan nằm sôi, nó chổng khó chịu tí nào sống.

Chúng càng bùng nổ mình, thảnh thơi, gõ t:

- Im đi! Khó chịu lắm.

Không may chỉ u là Khoan không bán khoản bùng nổ nhóc vớ y. Nhưng chỉ u hôm nay, đi gõ t

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&#225;n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

thuê t&#225;n trên Hu v&#225;, h&#225;n vui v&#225; c&#225;t ti&#225;ng hát nghêu ngao ngay t&#225; đ&#225;u xóm. Ai trông th&#225;y nét m&#225;t h&#225;n h&#225;n h&#225; cũng bi&#225;t h&#225;n đ&#225;ng sung s&#225;ng m&#225;t cách b&#225;ng b&#225;t.

V&#225; g&#225;y r&#225; ngoài sân g&#225;n l&#225;i thành đ&#225;ng, th&#225;y ch&#225;ng vui v&#225; khác h&#225;n m&#225;i ngày, l&#225;y làm l&#225;, t&#225;i t&#225;nh h&#225;i:

- Này, mình &#225;i, mình đ&#225;c chỉ cái gì th&#225;? &#225;c gì lúc nào mình cũng vui v&#225; th&#225;nh!

- Hoài c&#225;a, ti&#225;c quá mình &#225;!

- Ti&#225;c cái gì c&#225; mình?

Nói xong v&#225; nho&#225;n mi&#225;ng c&#225;i, bi&#225;t ch&#225;c ch&#225;ng đ&#225;ng &#225;ng ý s&#225;gì.

- Ti&#225;c th&#225;t mình &#225;! Giá cánh mình nghĩ ngay t&#225; đ&#225; y thì ch&#225;ng gi&#225;u cũng khá r&#225;i, đâu đ&#225;n n&#225;i v&#225;t v&#225; v&#225;t v&#225;ng.

V&#225; l&#225;m ch&#225;ng:

- Mình ch&#225; nói đ&#225;. Vi&#225;c gì mà v&#225;t v&#225; v&#225;t v&#225;ng? Nh&#225;ng mình nghĩ ra cái gì m&#225;i đ&#225;c ch&#225;? T&#225;n này ch&#225;ng hi&#225;u mình đ&#225;nh nói cái gì.

- Đ&#225; lát n&#225;a tôi s&#225; b&#225;o. Ti&#225;c quá!

- Thì b&#225;o ng&#225;i ta ngay bây gi&#225; có đ&#225;c không? Khéo &#225;m &#225; l&#225;m. R&#225;i l&#225;i ch&#225;ng có cái gì cho mà xem.

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

- Có ch. Nh&ng mà đ& lát n&a. Bây gi& thì hãy u&ng bát n& c ch& nóng, hút đ&u thu& c đ&. Nhà có ch& nóng không mình?

- Có, nh&ng không đ& c nóng l&m mình . Hay đ& tôi đi đ&n l&m khác cho mình.

- Thôi, âm l&m cũng đ& c.

Lát sau, hai v& ch&ng ng&i trên th&m, chân r& xu&ng s&n. Đ&a tr& th&c đ&y ng&i trong lòng m&, gi&ng tay m& ra, bò đi bò l&i t& ch& m& đ&n ch& b&, t& ch& b& đ&n ch& m& b&n năm l&t, m&m luôn luôn kêu: "Bà bà" chán r&i nó ng&i, l&y tay di d&i c&a nó r& xu&ng đ&t.

- B&n nào! Quái & đ&u &y!

V&a quát, Kho&n v&a v&n tay ra kéo th&ng bé vào lòng. Hai v& ch&ng cùng vui v&. V& b&t đ&u vào chuy&n:

- Th& nào? Mình v&a b&o nghĩ ra cái gì?

- Cũng không ph&i tôi nghĩ ra, mình . Tôi lên Hu, g&t cho m&t nhà cũng vào b&c khá. T&t quá! Cây nào cây &y xanh m&n m&n. Ch& nhà là m&t ng&i đàn ông kh&e m&nh, l&c l&ng trông có v& xu&nh xoàng nh& mình. Đáng ch&ng thu& hàn vi ông ta cũng là m&t anh canh đ&n. Th&y tôi khen, ông ta thích chí k& lại l&ch hai th&a v&n quý hóa c&a ông. Hai th&a v&n &y, ông ta k&, tr&c kia ch& b& hoang cho c& m&c vì đ&t v&a chua v&a r&n nh& đá, ch&ng khác th&a v&n c&a chúng mình tí nào. Sau có ng&i đ&n mách l&y b&n ao ngay li&n đ&y ph& lên vài l&p mà gi&ng ch&, gi&ng c&i thì tha h& t&t. Còn cái ao h& khuyên nên th& cá l&i h&n th& b&o nhi&u. Ông ta làm theo, bây gi& m&i kh&m khá đ& c th&. Mình , giá chúng ta nghĩ ra ngay t& tr&c thì cũng đã khá r&i.

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&#225;n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

- Thì thì tí c thì t nh. Hay bây giờ cánh mình b t đ u làm.

- đã c nhiên. Nh ng mà...

V ng t i:

- S cánh mình đ y, mình . Tôi còn nh nh i thầy bói b o mình năm băm nhăm m i kh m khá.

Ch ng nh m t ng t ng mình ch vào v , th dài:

- Thì thì mãi m i năm n a m i kh m khá c à? Lâu quá nh ?

V h t hàm v phía ch ng c i nói:

- Là thầy bói xem tôi mà đoán tu i đ ng y đ y ch . Năm nay đ ng y đã ba m i r i, còn có năm năm n a thôi.

Ch ng sung s ng t m t m c i:

- Có l đúng đ y, mình .

Đêm y, hai v ch ng không n m yên, cùng m t ng đ n cách làm gi u.

Ch c m t ho c v ho c ch ng l i nh c đ n câu chuy n ban chi u.

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&#225;n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

Chiều hôm sau, vợ chồng đã dắt sọt sọt vào công viên tất nhiên ôm cho đến mãi nửa đêm. Chờ a đến ba hôm cái ao đã cạn sạch. Chồng nghĩ vì cớ nhà lầy bùn đi lên mặt vườn. Vợ vẫn có nghề bán bún riêu. Sáng chiều gánh đi các chợ họ cũng đi đâu quán. Sáng nay bán xong gánh hàng đã dắt sọt sọt cho chồng, dắt vợ gánh vào mặt chợ, đem con ra đứng bán ao ngấm chồng làm việc:

- Cậu ơi, cậu có thể nghĩ thay không? Cậu có quý thầy cậu không? Thầy làm gì cho cậu để cậu có biết không? Nàng ôm con trong cánh tay, vợ a nhìn vợ a nâng lên hỏi xuống làm cho thầy bé thích chí, cười sọt sọt.

Chồng, vai gánh đôi gánh sòng như hình nửa chiếc thuyền thúng như, húp lòng và đến bùn đen nháy, bấc cọt ngấc bấc cọt ngấc lên như ngấc bấc thang làm tấm bấc bấc như ngấc nhất củ cọt búp xuống rìa bấc.

Đi qua trước mặt vợ, anh chàng vợ a thấy vợ a khỏe:

- Bùn này phải biết. Cây nào cũng phải biết.

Vợ ngấm nghĩa như ngấc bấc như ngấc cái chèo úp xếp hàng lũ lầy t trên mặt vườn, mắng:

- Tắt tắt! Hoài! Giá có vui nầu mà nhuốm đốm may sọt thì tha hồ mà đen.

- Ông nh! Hay bu nó mua lầy mồi mồi lầy vuông vợ nhuốm kẻo hoài.

- Nói thầy chờ tí nữa... Vui lầy mình cũng đốm mọt rầy, mua làm gì cho phí.

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&#225;n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

Công việc tát ao lầy bùn đã xong. Hai vợ chồng còn đi cho bùn trổ nên đất là khi đi u việc gì ng gì t. Cái ao ch còn đi tr i m a xu ng vài tr n là có n c th cá và n u m ng t ng t t đ p y đi xa đ vài ba năm n a thì n ng chè đã xanh um nh ng lá non, lá già; cái ao đã đ y nh ng cá mè, cá chép. Con nào con y thi nhau mà nh n mà béo m p. Th là gi u. Thì ra bi t cách làm gi u cũng không l y gì làm khó.

Nh ng mà đ c h n tu n l , Xã C n, bên kia, t nhiên b đau m t. Hai hôm sau đ n th ng con giai c . R i đ n đ a con gái l n. R i đ n th ng chấn trâu, r i đ n v bác. Trong vòng có m i hôm mà g n h t c nhà cùng b . L th t! Ch c là đ ng đ a gì đ đầu đây ch khi nào l i g n h t c nhà cùng đau m t bao gi ; ch còn cách gì h n là đi xem bói. Ch thày bói m i tìm đ c nguyên do cái tai n n này. Bác Xã gái nghĩ v y. C gì bác. Ai mà không ph i nghĩ v y...

Nhĩ v y, bác li n đi ch H Am, l n đ n ông th y Tiên, m t th y bói gi i nh t vùng. V a gieo xong qu , th y đã báo cho bác bi t v phía Đông có ng i đào ngòi x rãnh nên đ ng đ n m ông tam đ i. Bác Xã ng n ng i ra nghĩ... Bác nghĩ đ n cái ao c a nhà Xã Kho n: - , đúng th t. (Tuy cái ao y v phía B c...) Ch t ch a! Th mà không đi xem bói, c thu c men r t ch a mãi có kh n không!

Bác th ng thêm cho thày m t hào r i đ ng đ y không k p mua bán, đi th ng v mách ch ng.

C nhà s th t điên bát đ o. Bác Xã giai v i chạy sang bác Kho n. B y gi vào đ chín m i gi sáng. V Kho n đi bán bún riêu ch a v . Kho n m con trên lòng n m vng s đá đ a...

Th y Xã C n h t h h t h i sên đi vào, anh b con đ ng đ y h i:

- Kìa bác Xã. Có việc gì th bác?

- Tôi, tôi...

- Việc gì thì bác hãy ng i xu ng đây u ng v i tôi chén n c đã nào. Bác đã đ đau ch a? Tôi

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&#225;n Ti&#225;u

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

nghe thấy nói hai bác và các cháu cùng đau mắt. Tôi buồn quá, không lúc nào rời sang thăm các bác đỡ đần. Bác đã đỡ rời đi ch?

Xã C&#225;n th&#225; dài:

- Bác trông mắt tôi đây này. Khi đi đỡ đần đã phức. V&#225;a nói, Xã C&#225;n v&#225;a l&#225;y m&#225;y ngón tay nh&#225;c mi&#225;ng v&#225;i màn d&#225;y c&#225;p nh&#225;ng đ&#225;:

- Ch&#225; gi&#225;u gì bác, tôi sang đây cũng ch&#225; vì vi&#225;c y th&#225;i.

Kho&#225;n còn đ&#225;ng ng&#225;n ng&#225;i ra ch&#225;a hi&#225;u thì Xã C&#225;n tiếp luôn:

- Bác , vi&#225;c này tôi phải nh&#225; đ&#225;n bác mắt xong.

- Nh&#225; đ&#225;n tôi?

- Vâng phải nh&#225; đ&#225;n bác. Ngoài bác ra, ch&#225;ng thu&#225;c thang nào tr&#225;n&#225;i. Th&#225;i thì anh em xa không b&#225;ng l&#225;ng gi&#225;ng g&#225;n, bác nên th&#225;ng tình tôi, th&#225;ng c&#225; nhà c&#225; tôi mà...

- Ch&#225;t! Sao bác lại nói thế?

- Không, th&#225;t đ&#225;y mà. Bác th&#225;ng đ&#225;n chúng tôi, l&#225;p cái áo cho c&#225; nhà chúng tôi nh&#225;, không có thì nguy cho c&#225; nhà chúng tôi mắt. Tôi ch&#225;c bác ch&#225;ng n&#225; vì mắt cái áo mà đ&#225; cho c&#225; nhà chúng tôi b&#225; h&#225;i. Hay là bác có thời&#225;t th&#225;i, v&#225;t v&#225; khó nh&#225;c mắt m&#225;y hôm thì tôi xin n&#225;p bác hai đ&#225;ng, bác b&#225;ng lòng v&#225;y.



## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

Kho&n đã nghe ra, v&i ch&ng ch&:

- Bác c& d&y th&, ch& khi nào tôi l&y ti&n c&a bác. Nh&ng mà tôi thi&t t&ng cái ao nhà tôi nó có can h&, đ&ng ch&m gì đ&n nhà bác đâu mà...

- &i gi&i &i! Bác l&i b&o không đ&ng ch&m gì đ&n nhà tôi! Bác không coi l&i th&y bói vào đâu à? Bác không bi&t ch&, bao nhiêu ng&&i &m đau, kh&n kh&, m&t c& m&t nghi&p vì nh&ng cái rãnh, cái h& đào ph&m vào h&ng nhà, vào năm tu&i, vào m& m&, đ&t cát c&a ng&&i ta đ&y.

Kho&n ng&i d&ng nhìn ra sân, trí đ&ng theo đ&i công vi&c làm giàu.

Không th&y Kho&n tr& l&i, Xã C&n cho là Kho&n đã xiêu lòng bèn đ&ng d&y k&t câu:

- Câu chuy&n c&a tôi quanh đi qu&n l&i ch& có th&, bây gi& tôi xin phép bác tôi v&. Bác nh& giúp tôi. Tôi không dám quên &n bác. à, mà th& này thì ti&n h&n. Mai tôi cho th&ng & nó sang h& bác.

N& quá, không l& ch&i t& th&ng ngay, Kho&n đ&ng d&y ti&n khách, tr& l&i n&&c đôi:

- Bác hãy thông th&, đ& tôi còn bàn l&i v&i nhà tôi. Có th& nào, mai tôi s&... Nh&ng mà tôi cho lão th&y bói nói láo ch& khi nào cái ao c&a tôi l&i dính dáng đ&n nhà bác... V& l&i tôi có đào đâu. Tôi ch& l&y bùn lên... Đào khác, l&y bùn khác.

Xã C&n đã b&&c xu&ng sân, quay l&i vái lia l&a:

- Tôi van bác, tôi l&y bác. Bác đ&ng nên ti&c r& ít bùn mà nói th&, m&t c& tình hàng xóm láng gi&ng. Ông th&y Tiên n&i ti&ng th& nào bác đã bi&t đ&y.

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

Th&ng bé ng&i m&t mình, lê ra mép ph&n, ng& khóc òa lên. Kho&n v& đ&c đ&p t&t, ch&y vào &m l&y nó, đ&.

Xã C&n còn kh&n kho&n thêm m&t câu n&a m&i đi h&n.

G&n tr&a v& v&. Kho&n thu&t l&i câu chuy&n c&a Xã C&n. V& t&c gi&n b&u môi nói:

- G&m! D& nghe nh&. H& cho chúng mình nh& con n& c&a h& không b&ng... Th& đ&ng &y có b&ng lòng không?

- Tôi th&y h&n kh&n kho&n chí thi&t quá nên không n& t& ch&i ngay. Tôi có b&o h&n ta hãy thông th& đ& tôi còn h&i ý mình xem đã.

V& nói g&t:

- Sao mình không ch&i ph&t ngay bây gi& có đ&c không, n& v&i nang gì. Th& mình túng b&n thì h& có c&u mang mình không? Đ&c, đ& mai tôi b&o.

Sáng hôm sau, th&ng & ch&n trâu v&c cu&c sang đ&nh làm giúp. V& Kho&n b& con đ&ng trên th&m nói ra:

- Này em, v& nói v&i các bác bên &y r&ng: vi&c bên này làm không có can thi&p đ&ng ch&m gì đ&n bên &y nhé.

Th&ng bé l&i th&i v&c cu&c v&. V& Kho&n nói th&t to c&t đ& bên kia nghe rõ:

## Ai phỉ?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&#225;n Ti&#225;u

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

- Sao mà h&#225; có cái ý t&#225;ng l&#225; đ&#225;i th&#225;! Giá ph&#225;ng th&#225;y b&#225;i b&#225;o đ&#225;ng vì cái nhà bên mình có l&#225; h&#225; cũng b&#225;t mình đ&#225; nhà đ&#225; ch&#225;c. Nói th&#225; mà nghe đ&#225;c.

T&#225;ng r&#225;i hai bên ch&#225; gi&#225;n nhau, không đ&#225;i l&#225;i nhà nhau n&#225;a là cùng. Ai ng&#225;, chi&#225;u, v&#225; X&#225; C&#225;n đ&#225; ch&#225; v&#225;, n&#225;i c&#225;n tam b&#225;nh lên; x&#225;n v&#225;y ch&#225;y ra c&#225;ng, ch&#225; m&#225;m sang nhà Kho&#225;n ch&#225;i bóng ch&#225;i gió th&#225;m t&#225;:

- Cha con đ&#225; ra m&#225; nó ch&#225;! Nó ào t&#225; ông t&#225; cha nó lên đ&#225; làm h&#225;i nhà bà. Cha...

V&#225; Kho&#225;n nghe rõ m&#225;m m&#225;t cũng vén v&#225;y ch&#225;y ra c&#225;ng ch&#225;i đ&#225;ng:

- Cha con bà nhà nó ch&#225;! Bà ào ào ào chuôm nhà bà, bà có ào t&#225; ông t&#225; cha nhà nó lên đâu mà...

V&#225; X&#225; C&#225;n ch&#225;y s&#225;n l&#225;i:

- À, con này gi&#225;i th&#225;c, mà ch&#225;i bà đ&#225;y h&#225;?

R&#225;i b&#225;t tình linh t&#225;t đánh đ&#225;t m&#225;t cái vào má v&#225; Kho&#225;n. Hai bên cùng túm tóc nhau dúi xu&#225;ng. M&#225;t lũ con cái nhà X&#225; C&#225;n ùa ra đánh hô. Kho&#225;n gái kêu la r&#225;m r&#225;:

- Ồi làng n&#225;c ôi! Chúng nó đánh ch&#225;t tôi!

Nghe th&#225;y ti&#225;ng v&#225;, Kho&#225;n giai đ&#225;t v&#225;i con xu&#225;ng th&#225;m, ch&#225;y ra c&#225;u. V&#225;n tay l&#225;c đ&#225;n kh&#225;e nh&#225; v&#225;m, h&#225;n xông vào đ&#225;m túi b&#225;i. Trong lúc lo&#225;n đ&#225;m th&#225;ng con c&#225; X&#225; C&#225;n th&#225; h&#225;n g&#225;ch trong tay n&#225;n vào đ&#225;u Kho&#225;n. V&#225; th&#225;y ch&#225;ng máu mê ch&#225;y r&#225;ng xu&#225;ng trán s&#225; quá, kêu:

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&#225;n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

- Ồ làng này có ôi! Nó đánh chết chúng tôi rồi!

Hàng xóm đổ ra can. Hai bên cùng bắt đầu. Xã C&#225;n thâm tím cả mặt mày, trán biếu lên bóng quai. Hai người đàn bà không đầu l&#225;m nh&#225;ng x&#225;ng áo cũng rách b&#225;m. Họ không chịu xé nhau nữa, nh&#225;ng cùng phân bua, vì n&#225;ng phải cho nhà mình và nh&#225;ng hàng xóm đứng xung quanh. Ch&#225;c ch&#225;c họ xô nhau bắt đầu nh&#225;ng lời thô bỉ tục t&#225;n. Chán rồi nhà nào về nhà n&#225;y. Ngõ xóm chỉ còn sót vài ba người vô công rồi ngh&#225; đứng đ&#225;n lời bàn tán, kẻ đứng ở đây bên này, kẻ đứng ở đó bên kia.

Kho&#225;n giai đã rửa sạch nh&#225;ng vết máu trên mặt và rửa sạch đau bóng nh&#225;m lá nh&#225;ng. Họ nh&#225;ng trên th&#225;m, hai khu&#225; tay chúng g&#225;i. Họ nh&#225;ng còn cầm t&#225;c, l&#225;m b&#225;m ch&#225;i rửa luôn mặt.

Kho&#225;n gái đổ nguyên áo rách l&#225;m con người c&#225;nh, xui chúng ra đình nh&#225; các c&#225; phân x&#225;.

- Đ&#225;c rồi, ngày kia có việc làng. Tôi phải đem việc này ra trình các c&#225;. Nó t&#225;ng nhà nó đồng người mua n&#225;c hi&#225;p người ta th&#225; nào cũng đ&#225;c à? T&#225;c th&#225;t!

Bên kia Xã C&#225;n cũng cho mình là phải, l&#225;m le đ&#225;i ngày đi th&#225;a. Cũng nh&#225; Kho&#225;n, họ nh&#225;ng trên th&#225;m nhà l&#225;m b&#225;m:

- Chuyện này mà s&#225;ng bắt tay ông. Mà t&#225;ng áo cả mà, mà mua n&#225;c ông đào cha mà th&#225; nào cũng đ&#225;c h&#225;n?

Ba hôm sau, các c&#225; họp việc làng, không phải phân x&#225; việc cả hai bác hàng xóm (hai bác là th&#225; gì mà đ&#225;c các c&#225; họp việc làng?) nh&#225;ng đ&#225; bàn nhau đ&#225;t lời th&#225; l&#225;ng khao vọng. Vì có nhu&#225; ông Chánh, Phó lý cả ghen t&#225;ng và mặt ông và đ&#225;c Bát phẩm. Họ dám t&#225;c với mặt ông Hàn m&#225;i.

H&#225; phao đi khắp làng rồi: cái anh Bát và a rồi ra trình làng chúng đáng người trên họ chút nào. Chúng nghĩa và t&#225;t đã bắt họ. Kẻ họ ghen t&#225;ng cũng phải. Họ t&#225;ng công, t&#225;ng cả đ&#225; rồi cả th&#225;t lùi

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

xu&ng m&i khi có m&t ông Bát, ông C&u, ông Hàn, ông hi&c nào & đâu mò v&, b& ra m&t trăm hay trăm r&i n&p ti&n khao v&ng chay cho làng. Không, không khi nào h& ch&u lép th&!

Nh&ng đ&n khi ra vi&c làng, các ông đ&u ng&i ng&m t&m, không ông nào dám đ& đ&ng. Các ông s& ph&m đ&n các c& ch&c s&c bên trên. Ch& có Lý Cúc, m&t tay lý c&u b&ng b&nh, gân gu&c, lý s&, dám đ&ng lên nói:

- Trên có các quan, các c& và đông đ& m&t làng. Tôi xin th&a vài l&i, hay thì các quan, các c& đ&, mà có nh&m l&i thì các c& cũng đ&i xá.

Trong lúc đ&i các c& cho phép, ông đ&ng h&ng m&y cái đ& l&y gi&ng, đ&n ông nói ti&p:

- Th&a, ông Hàn, ông Bát v&a r&i có n&p l& làng theo th& b&c. Nh&ng tôi thi&t t&ng, Hàn năm b&y h&ng Hàn, Bát năm b&y h&ng Bát. Hàn nh& các c& là chân khoa m&c hay &m t& &m tôn, h&c r&ng tài cao thì l&i đi m&t nh&. Đ&ng này các ông &y ch& nghĩa ch&ng có gì, đi làm đi li&c & đâu, t& nhiên v&c cái ph&m hàm v& đòi ăn trên ng&i tr&c, chúng tôi nghĩ nh& th& không đ&ng c& công b&ng. V&y xin các quan, các c& xét l&i cho các đàn em chúng tôi.

Nói r&i, Lý Cúc ng&i xu&ng, đ& l&i s&ng&c nhiên trong óc các ông d&t d&t. Ông Hàn, ông Bát m&i đ&u không có đ&y. M&t ông trong h& đ&ng d&y cãi h&.

- Th&a, trên có các quan, các c& cùng đông đ& m&t làng, ông Lý tôi nói th&c vô lý. Tôi tr&m nghĩ: ch&c hàn, ch&c Bát là ph&m t&ng c&a nhà Vua ban, ai mà không ph&i tr&ng. Khoa c&, ch& nghĩa l&i là vi&c khác. Còn nh& ông ta b&o: ch&ng công cán gì v&i làng, nh&ng đã có công v&i n&ng. Ông Hàn, ông Bát tôi cũng v&y, n&u không sao đ&ng c& hàn lâm, bát ph&m c&a Tri&u đình ban cho?

Hai bên đ&u kh&u. Bên xin tăng ti&n khao lên g&p đôi. Bên xin c& gi& giá cũ, k& nói đi ng&ng&i nói l&i, t& sáng đ&n g&n ng& v&n ch&a ngã ngũ ra sao. Các c& ng&i lâu đã nóng ru&t, bàn đ&n phiên vi&c làng hôm r&m này, có quan tiên ch& v& ch& t&a m&i nh&t đ&nh th& l& đ&ng c&. ý các c& cũng mu&n g&p đôi ti&n khao v&ng, ho&c v&a khao chay v&a khao m&n cho đàn anh, đàn em kh&p làng cùng h&ng. Nh&ng vi&c khí h& tr&ng, các c& ch&a dám th& l& ra. Có l& r&i cũng ph&i đ&n

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr&n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

th& m& i yên v& i b& n Chánh, Phó lý c& u.

Các c& ra l& nh gi& i t& a, s& p đ& ng đ& y v& ... Kho& n n& p sau ông Lý Hi& u, m& t đàn anh trong h& nhà h& n, l& y tay s& b& u l& ng đ& nh& c ông v& vi& c c& a h& n. Ông Lý Hi& u bèn đ& ng lên th& a:

- Xin các c& hãy b& t ít th& i gi& ng& i l& i đ& phân x& v& vi& c c& a tên Kho& n, k& o oan & c h& n l& m.

R& i ông k& t& đ& u chí cu& i câu chuy& n lời th& i c& a Kho& n v& i Xã C& n, k& t lu& n:

- Nhà ai có ao mà ch& có lúc l& y bùn đ& ru& ng hay đ& v& n cho t& t đ& t. Th& mà tên Xã C& n dám vin c& vì tên Kho& n đào ao làm cho nhà h& n đ& ng, sinh ra đau m& t c& nhà r& i l& i sinh s& đem c& nhà ra đánh đ& p v& ch& ng tên Kho& n. Th& t là b& o ng& c vô lý quá. Xin các c& b& t l& i tên C& n đ& làm g& ng cho k& khác.

Lý s& ông có ph& n ch& c ch& n, song l& i ông v& a s& v& a r& r&, nghe m& t c& hùng h& n. Ông v& a đ& t l& i thì bên kia, Lý T& o, bác ru& t Xã C& n, m& t b& c lão, đ& o m& o, có vai v& trong làng, đ& ng ph& t đ& y c& i h& cháu.

- Th& a các c&, ông Lý tôi nói r& t h& đ&. Ông & y ch& nghe tên Kho& n thu& t chuy& n l& i, th& a, th& a các c&, chính tôi đã m& c kích s& th&. Tên Kho& n c& l& y bùn th& i ai nói làm gì. Nh& ng tên & y đã l& y đi m& y l& t bùn r& i, l& i khoét thêm đ& t cho sâu ao xu& ng n& a, vì th& m& i đ& ng đ& n nhà Xã C& n. S& còn r&nh r&nh ra kia; Xã C& n đâu, ra trình di& n đ& các c& xem.

Xã C& n đ& ng sau Lý T& o, d& m& t ti& ng th& t to r& i ra đ& ng tr& c m& t các c&, m& t ph& vuông v& i màn.

Lý T& o truy& n l& nh:

## Ai ph<sup>o</sup>i?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr<sup>o</sup>n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

- Nh<sup>o</sup>c cái khăn lên!

R<sup>o</sup>i quay sang phía các c<sup>o</sup> nói:

- Th<sup>o</sup>a các c<sup>o</sup>, tên Kho<sup>o</sup>n đào ao đ<sup>o</sup>c b<sup>o</sup>n năm hôm thì, kh<sup>o</sup>n n<sup>o</sup>n! C<sup>o</sup> nhà Xã C<sup>o</sup>n cùng b<sup>o</sup> đầu m<sup>o</sup>t đ<sup>o</sup> d<sup>o</sup>i nh<sup>o</sup> th<sup>o</sup> đó! N<sup>o</sup>u không có nh<sup>o</sup> th<sup>o</sup>y bó, ch<sup>o</sup>c các c<sup>o</sup> cũng bi<sup>o</sup>t ti<sup>o</sup>ng th<sup>o</sup>y bó Tiên, n<sup>o</sup>u không có ông ta thì có bi<sup>o</sup>t đâu mà r<sup>o</sup>. Các c<sup>o</sup> r<sup>o</sup> lòng th<sup>o</sup>ng mà xét cho nhà h<sup>o</sup>n nh<sup>o</sup>. Kh<sup>o</sup>n n<sup>o</sup>n! V<sup>o</sup> ch<sup>o</sup>ng con cái, c<sup>o</sup> đ<sup>o</sup>n th<sup>o</sup>ng <sup>o</sup> cũng b<sup>o</sup>. Không đ<sup>o</sup>ng thì khi nào l<sup>o</sup>i có s<sup>o</sup> l<sup>o</sup> lòng nh<sup>o</sup> th<sup>o</sup>.

Ti<sup>o</sup>ng ông nói oang oang. Ch<sup>o</sup>c v<sup>o</sup> cao quý c<sup>o</sup>a ông l<sup>o</sup>i càng làm cho lý s<sup>o</sup> ông thêm v<sup>o</sup>ng nh<sup>o</sup> bàn th<sup>o</sup>ch.

Các c<sup>o</sup> còn phân vân. Cánh đ<sup>o</sup>ng Xã C<sup>o</sup>n n<sup>o</sup>p đ<sup>o</sup>i oai quy<sup>o</sup>n Lý T<sup>o</sup>o nhao nhao lên cãi h<sup>o</sup>. M<sup>o</sup>t ông trong đ<sup>o</sup>ng đ<sup>o</sup>ng lên th<sup>o</sup>a:

- B<sup>o</sup>m các c<sup>o</sup>, c<sup>o</sup> Lý chúng tôi nói ph<sup>o</sup>i l<sup>o</sup>m. N<sup>o</sup>u ai cũng vi<sup>o</sup>n l<sup>o</sup> c<sup>o</sup>a nhà mình, mu<sup>o</sup>n đào ngang đào đ<sup>o</sup>c th<sup>o</sup> nào cũng đ<sup>o</sup>c thì r<sup>o</sup>i làng ta s<sup>o</sup> đ<sup>o</sup>ng to m<sup>o</sup>t. Lý T<sup>o</sup>o, nhân câu <sup>o</sup>y, tìm ra đ<sup>o</sup>c l<sup>o</sup> n<sup>o</sup>a, đ<sup>o</sup>ng đ<sup>o</sup>y nói:

- Th<sup>o</sup>a các c<sup>o</sup>, n<sup>o</sup>u tên Kho<sup>o</sup>n mà t<sup>o</sup> do đào đ<sup>o</sup>c, thì xin l<sup>o</sup>i các c<sup>o</sup>, tôi đây có th<sup>o</sup>a v<sup>o</sup>n ngay tr<sup>o</sup>c c<sup>o</sup>a đình, tôi đây cũng có th<sup>o</sup> đào đ<sup>o</sup>c.

Ông nói th<sup>o</sup> là vì ông đã bi<sup>o</sup>t cái v<sup>o</sup>n c<sup>o</sup>a ông thu<sup>o</sup>c vào ki<sup>o</sup>u đ<sup>o</sup>a lý t<sup>o</sup>i can h<sup>o</sup> c<sup>o</sup>a làng. Đ<sup>o</sup>p cao lên còn đ<sup>o</sup>c, ch<sup>o</sup> mà đào sâu xu<sup>o</sup>ng đ<sup>o</sup> thép mai, ch<sup>o</sup> m<sup>o</sup>t thép mai thì ph<sup>o</sup>i bi<sup>o</sup>t, c<sup>o</sup> làng đ<sup>o</sup>ng.

Nghe đ<sup>o</sup>n cái lý ghê g<sup>o</sup>m <sup>o</sup>y, các c<sup>o</sup> không còn phân vân n<sup>o</sup>a, li<sup>o</sup>n k<sup>o</sup>t án: b<sup>o</sup>t tên Kho<sup>o</sup>n l<sup>o</sup>p t<sup>o</sup>c ph<sup>o</sup>i gánh b<sup>o</sup>n đ<sup>o</sup> xu<sup>o</sup>ng ao, đem gi<sup>o</sup>u cau ra đình t<sup>o</sup> t<sup>o</sup>i và s<sup>o</sup>a l<sup>o</sup> gà xôi t<sup>o</sup> ông Th<sup>o</sup> cai qu<sup>o</sup>n cánh đ<sup>o</sup>ng có ngôi m<sup>o</sup> tam đ<sup>o</sup>i nhà Xã C<sup>o</sup>n.

## Ai phải?

T&#225;c Gi&#7843;: Trn Ti&#225;u

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

Ph&#225;p vua c&#228;n thua l&#223; làng, m&#223; l&#223; làng &#223; nh&#223; m&#223; m&#223; c&#223; đ&#223;t ra, Kho&#223;n ch&#223; c&#228;n c&#223;ch c&#223;u v&#223;ng theo m&#223; nh&#223; l&#223; nh&#223;. C&#223; ngày h&#223;m &#223;y, Kho&#223;n h&#223; h&#223;c g&#223;nh b&#223;n đ&#223; xu&#223;ng ao, b&#223; h&#223;i, b&#223; k&#223; tu&#228;n ra đ&#223; m&#223; đ&#223;a. Tr&#223;n g&#228; má nh&#223; ng gi&#223;t... kh&#228;ng bi&#223;t b&#223; h&#223;i hay n&#223; c&#223; m&#223;t...

V&#223; Kho&#223;n &#223; m&#223; con đ&#223;ng th&#223; ra nh&#223;n ch&#223;ng làm vi&#223;c, ch&#223; c&#223; m&#223;t l&#223;i th&#223; dài, th&#223;m gan tím ru&#223;t vì c&#223;. C&#228;n l&#223;c u&#223;t qu&#223;a, ch&#223; ta &#223;a n&#223; c&#223; m&#223;t, l&#223; m&#223; b&#223; m&#223; n&#223; m&#223;t m&#223;nh:

- Các c&#223; x&#223; &#223; c&#223; th&#223;t. Nh&#223;ng l&#223;c này, mu&#223;n b&#223; m&#223; nó làng m&#223; đi bi&#223;t cho r&#223; nh&#223;.

N&#223;a th&#223;ng sau, c&#223; n&#223; t&#223; c&#223; a v&#223; ch&#223;ng Kho&#223;n h&#223;nh nh&#223; v&#223;n ch&#223; a ngu&#223;i h&#223;n. X&#223; C&#223;n b&#223;n kia m&#223;t v&#223;n c&#228;n đ&#223; nh&#223; m&#223;t cá r&#223;i. C&#228;n l&#223; vì n&#223; c&#223; nhi&#223;u r&#223;u quá. H&#223;n v&#223;n nghi&#223;n r&#223;u, ngày chén hai, ba, b&#223;n b&#223;a kh&#228;ng ch&#223;ng. Đ&#223;a g&#223;i l&#223;n đ&#223; kh&#223;i, nh&#223;ng m&#223;t th&#223;nh l&#223;ng qu&#223;m. V&#223;nh m&#223;t và k&#223; m&#223;t l&#223;c nào c&#228;n đ&#223; hoe và &#223;t nh&#223;e.

V&#223; Kho&#223;n nhi&#223;u l&#223;c n&#223;ng con, n&#223; c&#228;n ý r&#223; a b&#223;n hàng xóm:

- Cu &#223;i! Cu nh&#223;n l&#223;n, cu đ&#223;ng c&#228;n ăn hà ăn hi&#223;p ng&#223; &#223;i ta l&#223; m&#223;, n&#223;ng gi&#223;i làm cho to&#223;t m&#223;t, ch&#223;ng ma nào nh&#223;n. R&#223;i thì c&#228;n th&#223;ng m&#223;nh, c&#228;n đ&#223;i mù n&#223; a &#223;y cu &#223;.

H&#223;nh nh&#223; r&#223; a đ&#223; c&#223; th&#223;t, l&#223;ng ch&#223; ta h&#223; h&#223;. Ch&#223; ta x&#223; c&#223; n&#223;ch th&#223;ng b&#223;e, nh&#223; c&#223; b&#223;ng l&#223;n. Th&#223;ng b&#223;e th&#223;ch chí, đ&#223;p hai ch&#223;n xu&#223;ng qu&#223;ng kh&#228;ng, c&#223; &#223;i reo vang nhà. Ch&#223; ta &#223;u y&#223; m&#223; ôm ch&#223;t con trong l&#223;ng, v&#223; a h&#223;n hít vào hai b&#223;n má v&#223; a n&#223; đ&#223;t ra t&#223;ng ti&#223;ng:

- H&#223;! H&#223;! B&#223;y gi&#223; thì con t&#223; ngo&#223;n l&#223; m&#223; đ&#223;y. H&#223;! H&#223;! Nh&#223;n l&#223;n con ăn &#223; c&#228;n nh&#223;n c&#228;n ngh&#223;a, c&#228;n th&#223;y c&#228;n chung. H&#223;! H&#223;! Đ&#223; gi&#223;i th&#223;ng th&#223;nh đ&#223; ch&#223; ch&#223; khi nào l&#223;i v&#223; ph&#223;c nh&#223; l&#223; chúng nó, nh&#223; con t&#223; nh&#223;!

Sau m&#223; i cái hít là c&#228;n hai ti&#223;ng "h&#223;, h&#223;" ti&#223;p theo. Đ&#223;n ch&#223; ta b&#223;ng con nh&#223; đ&#223;a v&#223;ng, hát ru:



## Ai ph<sup>3</sup>i?

T&#225;c Gi&#7843;: Tr<sup>3</sup>n Tiêu

Th&#7913; N&#259;m, 28 Th&#225;ng 7 N&#259;m 2011 18:10

---

A, a... B<sup>3</sup>ng b<sup>3</sup>ng bông. Có tài đ<sup>3</sup>ng c<sup>3</sup>y chi tài, ch<sup>3</sup> tài li<sup>3</sup>n v<sup>3</sup>i ch<sup>3</sup> tai m<sup>3</sup>t v<sup>3</sup>n...